

Papežství

- Název papež vznikl z řeckého papa- otec
- Původně vyšší duchovní hodnostáři
- Později označení římského biskupa
- Papežové jsou v úřadu římského biskupa nástupci sv. Petra - odtud Stolec sv. Petra.

Nejvýznamnější papeži

- **Lev Veliký**
440-461
- Jako první vznesl nárok na nadřazené postavení nad celou církví.

- **Gelasius I.** 492-496
- Dualistická teorie moci světské a duchovní.
- Duchovní vyšší, uznával však povinnost uznávat světské zákony

- Nadvláda církve nad světskou mocí. Miniatura 12.století.

Řehoř Veliký

590-604

Církevní otec

Položil základy světské moci papežů.

Organizace papežského majetku.

Řehoř Veliký při diktování gregoriánského chorálu.
Miniatura St. Gallen, okolo 1000

Vzestup papežství za Pipina Krátkého a Karlovců

V 8. století našlo papežství ochránce ve franckých králich.

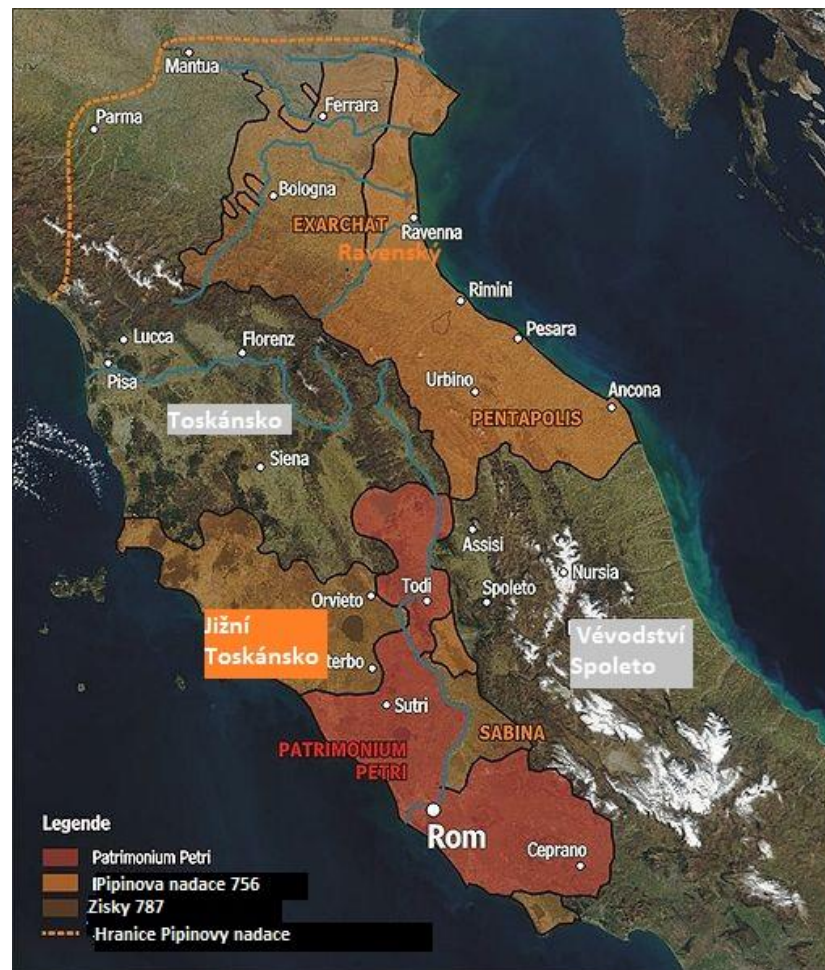
751 Pipin se stal králem Franků s dopomocí papeže.

756 Pipinova donace- dar území v severní a střední Itálii, které Pipin dobyl na Langobardech.

Řím, Ravenna a Pentapolis (pět měst na jih od Ravenny).

Toto území základem se stalo papežského státu.

Papežský stát

Konstantinova donace

Někdy v tomto období vznikla také Konstantinova donace-falsum, podle kterého dal císař Konstantin papeži Silvestru I. (314-335) za vyléčení z malomocenství území kolem Říma, uznal nadřazené postavení Říma nad ostatními patriarcháty, uznal de facto vládu papeže nad celou Itálií a sám přenesl své sídlo z Říma do Konstantinopole.

Jako padělek odhaleno v 15.století.

Freska zobrazující Konstantina předávajícího moc papeži Silvestru I. Bazilika Santi Quattro Coronati, Řím.

Papežský stát

Korunovace Karla Velkého papežem Lvem III.

781 hranice papežského státu Patrimonium sancti Petri upravil Karel Veliký.

Spojení papežství s Karlovci vyvrcholilo korunovaci Karla Velkého císařem v roce 800.

Papežství na franckých vládcích závislé.

Hranice papežského státu s různými úpravami vydržely do 1870, kdy se Řím stal hlavním městem sjednocené Itálie.

Území papežského státu se zmenšilo na Vatikán.

Sídlo papežů

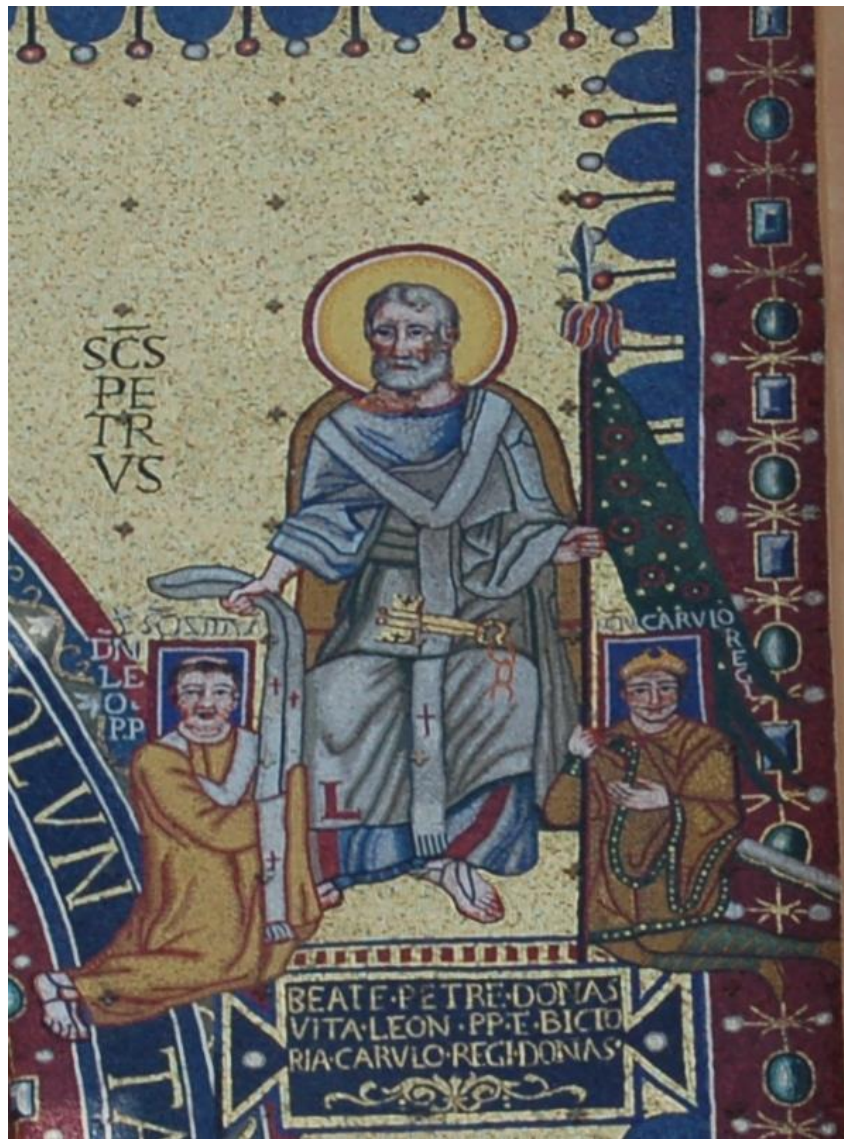
Původním sídlo papežů při bazilice sv. Jana v Lateránu

Pozůstatek papežského paláce, tzv. Triclinium Leoninum, z doby Lva III.(795-816). Palác zbořen při přestavbách Lateránu v 16. století.

Zachována jen tato část s mozaikami. Boční mozaiky vedle apsidy zobrazují papežské představy o dualitě moci světské a církevní. Vlevo- Kristus předává klíče sv. Petra papeži Silvestrovi a labrum císaři Konstantinovi; vlevo sv. Petr dává štólu papeži Lvu III. a praporec Karlo Velikému.

Sídlo papežů

Bazilika sv. Petra ve Vatikánu, s hrobem sv. Petra. Významné místo, ale v raném středověku ne hlavní sídlo papežů.

Tím se Vatikán stal až po návratu papežů z tzv. avignonského zajetí (1377).

Po rozpadu francké říše (843) papežství bez ochránce

Mikuláš I. (858-867) –papež je přímým zástupcem Boha na zemi (ne už jen sv. Petra) a je mu podřízena jak církev, tak světská moc.

Po Mikulášově smrti papežství v úpadku.

Obsazení stolce sv. Petra ovládaly významné římské šlechtické rodiny.

Papežství v době Otónské a za prvních Sálců

Nového ochránce našlo papežství v panovnících Svaté říše římské.

Za Oty II. obnoveno císařství

Císaři ochraňovali papeže, zároveň však zasahovali do vnitřních záležitostí církve.

Ota III. chtěl spoluvládu papeže a císaře, kteří by stáli v čele universálního křesťanského státu.

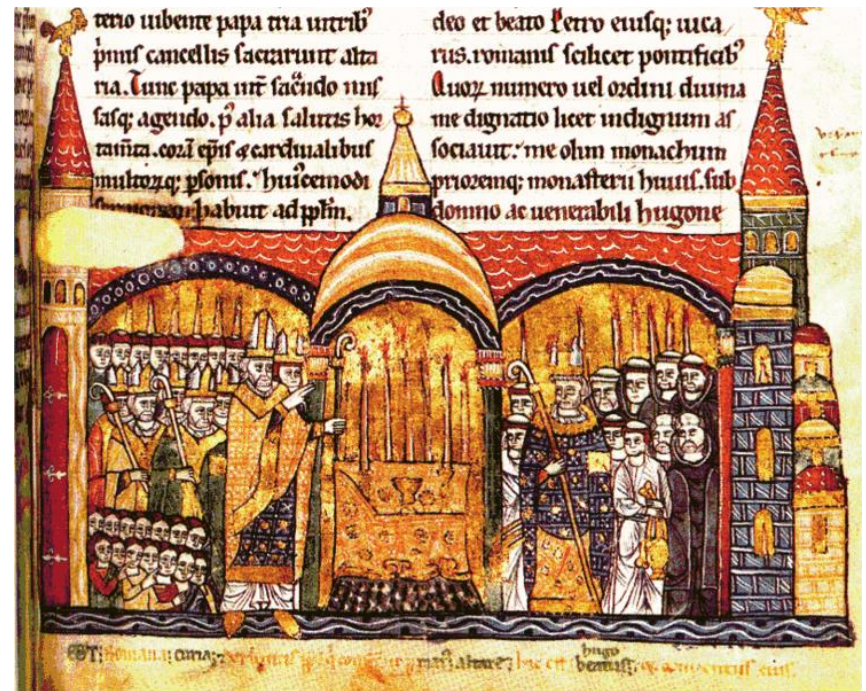
V područí říše nejvíce za Jindřicha III. (1039-1056).

Po Jindřichově předčasné smrti za nedospělosti Jindřicha IV. byly učiněny první kroky k emancipaci církve. Boj za emancipaci církve vyvrcholil za pontifikátu Řehoře VII.

Církevní reforma

Předchůdcem boje o emancipaci církve byla vnitřní reforma církve, jež probíhala od 10. století.

Její nejznámějším představitelem se stalo Clunyjské hnutí, charakterizované snahou o morální očistu kléru.

Vysvěcení kláštera v Cluny.

Dobová miniatura.

Postavení církve před bojem o emancipaci

Církev nesamosprávná.

O obsazování funkcí od kněze po papeže rozhodovala světská moc.

Biskupové neměli vliv na obsazování kostelů ve své diecézi.

Vyšší funkce formálně obsazovány volbou, ve skutečnosti však měl hlavní slovo v případě volby opatů zakladatel kláštera, u biskupství a arcibiskupství příslušní vládci, v případě papeže-císař.

Sálští vládci de facto jmenovali papeže a pak ho v Římě dávali formálně schválit „římskému lidu“. Pokud nebyli s papežem spokojeni, mohli ho zbavit funkce a určit jiného.

Lev IX. 1046-1054

Německého původu.

Snaha o reformu církve v duchu clunyjské reformy.

Počátky kuriální administrativy.

Vznik kardinálského kolegia.

Válčil s Normany, kteří se začali dobývat jižní Itálii. Neúspěšně.

1054

poslal do Konstantinopole kardinála Humberta, aby smírně řešil spor s východní církví. Ten však smrti exkomunikoval konstantinopolského patriarchu, což vedlo k **roztržce mezi východní a západní církví.**

1054 schisma

Rozkol mezi východní a západní církví

Důvody:

Nároky papeže na primát i nad východními patriarcháty

Rozdíly v liturgii

Věrouce (filioque)

Organizaci

Obrazoborectví v Byzanci

Mikuláš II. 1059-1061

Dekret o volbě papežů. Papeže volí sbor kardinálů.

Předtím o volbě rozhodoval císař a volba sama probíhala s manifestační podporou římského lidu.

1059 Uzavřel mír s vůdcem Normanů Robertem Guiscardem. Normanise stali spojenci papežství. Získali v léno území, která dobyli v J Itálii a Sicili, kterou slíbili osvobodit od Saracénů.

Petr Damiani, ideolog papežství (1006-1072)

1057 jmenován kardinálem

Autor teze:

Poměr světská a církevní moc, má být programem spolupráce, papežství má být vojensky chráněno císařem, císař se stává skutečným vládcem teprve prostřednictvím papeže, mají si vzájemně pomáhat.

Tato teze byla brzy vývojem překonána a papežství si začalo klást vyšší cíle.

Řehoř VII.

1073-1085

Nejvýznamnější představitel církevní reformy a boje církve za nezávislost na světské moci.
U kurie působil již za Lva IX. 20 let připravoval reformu.

1074 vyhlásil tvrdé tresty za porušování celibátu.
1075 Teoreticky zdůvodnil nároky církve, tzv. Dictatus papae (neveřejný dokument).

Dictatus papae

Soubor 27 tezí papeže Řehoře VII. o postavení papežů a jejich vztahu ke světské moci.

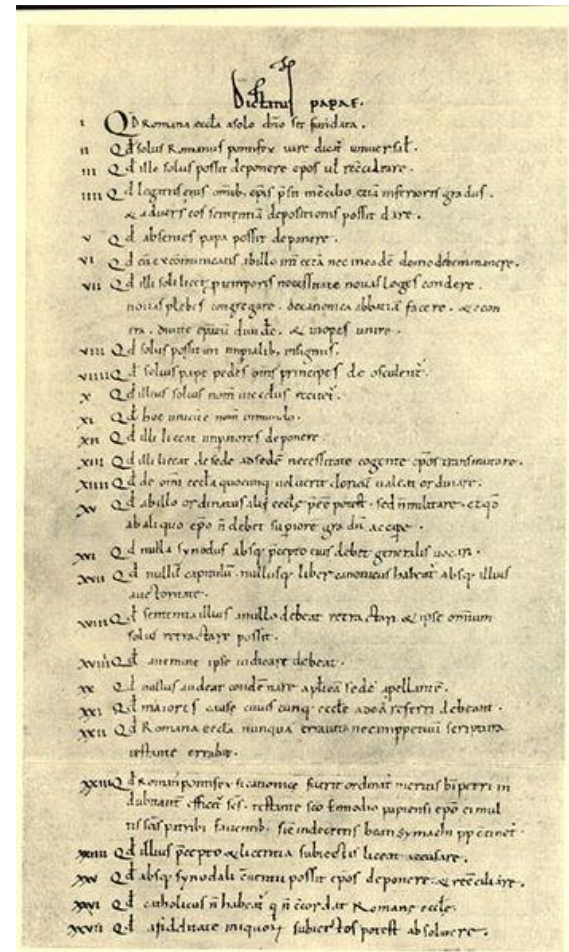
Jen papež má moc pomazat císaře

Církevní moc je vyšší než světská, papež má právo odvolávat císaře.

Papeže nemůže nikdo soudit.

Římská církev je neomylná.

Kdokoliv nesouhlasí s římskou církví, bude vyloučen z obce křesťanů.

Boj o investituru

Řehoř VII. zahájil boj o investituru.

1075 zakázal, aby světská moc udílela investituru čili udílení úřadů duchovenstvu.

Stejně tak zakázal kléru přijímat duchovní hodnosti z rukou laiků.

Na **Jindřicha IV.** (1056-1006) uvalil klatbu a zbavil ho trůnu.

Poté, co se Jindřich IV. 1077 jako kající přišel za papežem na hrad Canossa, došlo ke krátkodobému smíření.

Boj obnoven 1080, císař se pokusil Řehoře VII. sesadit, ten jej podruhé zbavil trůnu.

.

Boj o investituru

1084 vstoupil Jindřich IV. s vojskem do Říma, Řehoř povolal Normany v čele s Robertem Guiscardem, celkem přišlo 30 000 Normanů a Saracénů, kteří devastovali Řím. Římané obviňovali z neštěstí Řehoře a ten nakonec uprchl do Salerna k Saracénům.

Zde 1085 zemřel.

Boj o investituru pokračoval i za vlády Jindřicha V. (1006-1025).

Boj ukončil **1122 konkordát wormský**, jenž omezil vliv světské moci na obsazování církevních úřadů.

Z nového vědomí křesťanské pospolitosti Západu probuzeného gregoriánskou reformou těžily křížové výpravy do Svaté země.

Křížové výpravy

Křížové výpravy proti nevěřícím a heretikům úzce spojeny s papežstvím. Byli to papežové, kdo obvykle křížové výpravy vyhlašovali.

1.křížovou výpravu do Svaté země vyhlásil na koncilu v Clermontu roku 1095 papež Urban II.

Křížák se znamená kříže na zbroji

Inocenc III. **1198-1216**

Vrcholný představitel universalistických snah církve.

Papež se stal hlavou křesťanstva a vůdcem západního světa.

Ke svým lénům počítal osm států- Anglii, Dánsko, Švédsko, Norsko, Portugalsko, Aragon, Srbsko, Bulharsko.

Zasahoval do štaufsko-welfského konfliktu.

Iniciátor IV. křížové výpravy, při níž byla dobytá 1204 Byzanc.

Vznikly nové řády- dominikáni, minorité.

IV. Lateránský koncil 1215

Největší středověký koncil

Zúčastnilo se ho na 500 biskupů a 800 opatů.

Koncil potvrdil sedmdesát papežských dekretů- základ nového církevního zákonodárství.

Definoval transsubstinanční nauku.

Nařídil každoroční zpovědi a přijímání v době velikonoční.

Určil formální podobou procesů proti heretikům a jejich ochráncům.

Vyhlásil křížovou výpravu proti albigenským a katarům.

Židům a muslimům nařídil nosit zvláštní oblečení, aby je bylo možné rozeznat.

1. polovina 13. století

Boje papežství s císařem Fridrichem II.

Sevření papežského státu štaufskou mocí. Severní Itálie pod vlivem císařské moci, jižní součástí sicilského státu.

Oběma vládnul Fridrich II.

Inocenc IV.

1243-1254

1245 prohlásil Fridricha II. za sesazena z trůnu. Proti Fridrichovi zvolen jako protikandidát Jindřich Raspe, po jeho smrti 1246 Vilém Holandský.

Papež Inocenc IV. exkomunikuje císaře Fridricha II.

Bonifác VIII. 1294-1303

Vrchol teokratických cílů papežství ve středověku

Zasahoval do vnitřních záležitostí mnoha států (např. Uhry přiřkl Anjouovcům).

Střet s francouzským králem Filipem IV. Sličným (1285-1314).

1302 vydal bulu „Unam sanctam“, v níž vyhlásil nadřazenost papeže nad světskými vládci.

Církev z Kristovy autority ovládá oba meče, duchovní používá sama, světský propůjčuje panovníkům a může ho také odnímat. Všichni lidé, pokud chtějí dosáhnout věčné spásy, se musí podrobit papeži.

Bonifác VIII.

1294-1303

1303 se pokusil zbavit Filipa IV. vlády, připravoval novou bulu, v níž chtěl dát Filipa IV. do klatby.

Filip IV. chtěl svolání koncilu, který by Bonifáce sesadil. Proto vyslal do Itálie právníka Nogareta s vojenským oddílem. Ten se spojil s italskými odpůrci papeže z rodu Colonnů.

7. září zajat v Anagni, 2 dny vězněn, pak osvobozen.

11. října v Římě zemřel.

Bonifácova prohra ve svém důsledku vedla k avignonskému zajetí papežů.

Avignonské zajetí papežů 1309-1378

Klement V. 1305-1314

Pod silným tlakem francouzského krále Filipa IV. přesídlil z Říma do Avignonu, kde pak papeži sídlili až do roku 1378. Politické ambice papežství na dlouhou dobu skončily.

Papežství, zaměřující se stále více především na finanční zisky, ztratilo nejen své suverénní postavení ve světě, ale postupně i morální autoritu.

Papežský palác v Avignonu.